

ZACHARIE DE VITRÉ

Költői elmélkedések

Mi Urunk Jézus Krisztus
Szenvedéseiről Haláláról és Feltámadásáról

(1) Apokalipszis, 5/9

*Jézus? mert célja vagy minden szándékaimnak,
E Könyv végső jajod szent foglalatja lesz:
Százszor-Szent kínjaid nagy diktandója ez,
Szerény ajándokul Neked, kiből kisarjadt.*

*Isteni testedet véve drága papírnak,
Tintaként véred, és sajtóként a Kereszt
Szolgáltak alapul az Eredetihez,
Melyet másolva most, add, hogy méltóan írjak.*

*Választott könyv? minek szent tanításai
Tudnak dalomba csak tartalmat önteni,
E véres rejtelem értelmével te tölts meg.*

*S hevítvén bensőmet győzelmes szellemed,
Szeretet Istene? betűiddel jelölj meg,
Önnön kezemmel vésd Szívembe képüket.*

Jegyzet

A Michel Deguy szerkesztésében megjelenő párizsi Poesie című folyóirat (melynek szerkesztésében magam is, bár nem számottevő módon, közreműködöm) 1985 végén megjelent 34. száma, mint azt már nemegyszer tette, újabb izgalmas felfedezést tett a múlt irodalmában. Jacques Roubaud, aki ugyancsak tagja a folyóirat szerkesztőbizottságának, s matematikus-költő mivoltában még bámulatosan széles kutatási körre (csak jelzésül: a japán tankára, a provanszál lírára, a francia verselés kezdeteire, a mai amerikai költészetre, a szonett történetére stb.) kiterjedő tudós filológus is, egy jószívrrel ismeretlen 17. század eleji költőt mutat be, tizenhat szonettjét közölve. A közlés, a közlő tudomása szerint, a világon ez idő szerint *egyetlen* (!) példányban fellelhető kötetből készült, amelyet a párizsi Arsenale könyvtára őriz. Ez 1604-ben jelent meg, szerzőjéről alig tudni egyebet, mint hogy jezsuita szerzetes volt. Első megjelenése óta a kötet soha többé nem jelent meg, a benne foglalt 346 szonett közül egyetlenegy sem jelent meg egyetlen későbbi francia költői antológiában sem; a legrészletesebb irodalomtörténeti munkák, kézikönyvek sem említik.

A közölt tizenhatból e két szonett magyarra fordítása semmiféle szándéknak vagy célzatnak nem köszöni megszületését, pusztán annak a költői „élménynek”, amelyet olvasásuk adott. S talán annak a paradoxonnak, amit úgy véltem, felfedezek bennük: hogy ti, ez az eksztatikusan dogmatikus katolikus *gondolkodásban* fogant költészet –

(2) János, 20/19–20
Ostendit eis Manus et Latus
A feltámadt Krisztus öt sebéhez

*Szelíd mentsváraink, kegyesség menedéke,
Mennyből szállt kincseink gazdag telérei,
Az Isteni Hitves ragyogó ékei,
Arany szájak, ügyünk igazáért beszélve.*

*Csillagok, sorsunkat szerencsével kísérve,
Édes kanálisok, javunk forrásai,
Ahol az igazi Becsvágy célt ér, a mi
Egységünk záloga, reményünk öt pecsétje.*

*Rubintok, mik Öröklétbe szövik bele,
Ami az Istenség emberi Köntöse,
Nytott ablakai a Mennybéli Dicsfénynek.*

*Bűnösnek szeretet szerette oltalom;
Jézus békét hozand; tanúskodván téerted,
Feltárva az Okot így az Okozaton.*

Somlyó György fordítása

lényegénél, vagyis *költői* megvalósulásánál fogva – az általam ismert költészetek közül leginkább az egykorú magyar protestáns és protestáló költészettel rokon: a bibliai igének szinte tapintható, érdes inkarnációjában, a testes szavak súlyos mozdulataiban, a hittételek merészen metaforikus áttételeiben. Kielezeten példázva azt a minden költészetre érvényesnek látszó – sőt lényegébe mutató – ténnyt, hogy annak legfőbb *tartalma* emberi egyetemességében van, tehát mélyebben, rejtettebben, mint – bármily meggyőződéssel képviselt – gondolatvilága, filozófiája, „ideológiája”, amely szerint létrejöttek idejében, a hitviták, politikai villongások, filozófiai csatározások heveny közegében általában meg szokott ítéltetni.

Csak ez magyarázhatja egyébként azt a hatást is, amit a nagy költészet hosszú idő után és a gondolatvilágát, hirdetett eszméit nem osztó kései olvasóira tesz. Mint ezek a versek is fordítójukra. A fordításban csak egyetlen meghökkentő mozzanatra hívnam fel a figyelmet. Az eredeti szonettek lépten-nyomon használnak írásjelként számunkra teljesen indokolatlannak tetsző helyeken kérdőjeleket. Roubaud közlésében megtartja ezeket, s bennük a jezsuita gondolkodásra jellemző karakterisztikumot fedez fel. Ehhez nem tudok érdemben hozzászólni. De a kérdőjeleket én is megtartottam, mert úgy érzem, valami titokzatos vibrátót kölcsönöznek a szövegnek, ami feltehetően szervesen hozzátartozik. Ez indokolatlan (?) kérdőjelek tehát a magyar szövegben sem sajtóhibának, még kevésbé a fordító értelmetlen önkényességének tudhatók be.

S. Gy.